

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. — Telef. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 Dinarjev,
za inozemstvo 8 Din.

Po prvem maju.

Večina našega delavstva gotovo ni imela namena, da prvega maja revolucionira, ali da širi boljševiške ideje. Hotelo se ni ničesar drugega, kot praznovati tradicionalni praznik dela in obenem manifestirati za socialno pravičnost. Ker se pa take proslave in manifestacije vrše v okviru zakona, je gotovo graje vredno, da so na dan prvega maja oblasti z nepremišljenimi ukrepi omejevale javne nastope delavstva.

Z izgovorom na komunistična strašila je vlada že ponovno preprečila, da bi prišla do izraza volja delovnega ljudstva. Izgovor je pa ničev. Komunisti ne pomenijo pri nas popolnoma nič. Delavstvo jih je že zdavnaj zapustilo. To ve prav tako kot mi tudi vlada. Upravičeno zato domnevamo, da z izgovorom na komuniste z vladne strani ni resno mišljeno. Komunistem je vladi le plašč, ki naj zakrije tendenco, da se v naši državi sploh onemogoči vsak socialni pokret in da se vlada izogne javni kritiki, ki bi se nanašala na njeno reakcionarno socialno politiko.

Reakcionarnemu nastopu vladnih organov proti delavstvu so se pridružili še podjetniki, ki so marsikje prvega maja izzivalno obratovali in prisilili delavstvo, da dela. Še več. Ravno na dan prvega maja je Trboveljska premogokopna družba znova odpustila večje število delavcev. Ravno na dan prvega maja je Državna smodnišnica v Kamniku reducirala draginski doklade in obljubila veliki odpust delavstva. Ali ni to izzivanje, da se prav na dan, ko manifestira delavstvo za socialne pravice, demonstrativno meče poštene delavce na cesto in se jim odteguje že itak pičle dohodke?

Vlada z omejevanjem zborovalne svobode in podjetništva pa z redukcijami, so hotela ravno na dan prvega maja pokazati, da je delavstvo brez pravic in da se lahko z njim postopa, kakor se pač gospodi le zazdi. Vspricho izzivalnih vladnih ukrepov in nastopov podjetnikov se potem ni čuditi, če se med delavstvom širi nezadovoljstvo in je slišati tudi kak revolucionarni vzklik, ki je tako neprijeten temu ali onemu. Z delavstvom postopajte kot z enakopravnimi državljani, ki imajo poleg dolžnosti tudi pravice, če druge ne, vsaj pravico do dela in poštenega zaslužka — pa se ne bo potreba nikomur zgrazati nad revolucionarnostjo delav. množic.

Sicer smo pa mnenja, da je med delavstvom še premalo revolucionarnosti. Še premalo se zaveđa delavstvo socialnih krivic, ki jih je deležno od gospodujoče kaste vladnih ali velepodjetniških privilegirancev. Kajti če bi se delavstvo zavedalo svojih pravic in če bi delavstvo razumevalo pomen solidar-

nega nastopa, potem bi se zanj že zdavnaj rezali boljši kosi kruha.

Poglejmo samo proslave prvega maja. Ne rečemo, da niso bile marsikje prav lepe prireditve in dobro obiskani shodi. Toda malo jih je bilo. Če pregledamo prireditve vseh delavskih organizacij (brez razlike strank), nam gotovo zadostujejo prsti ene roke, da se štejemo one prireditve, o katerih lahko rečemo, da je na nje z respektom gledal tudi nasprotnik delavskega pokreta. Na dan prvega maja smo opazili med delavstvom vse preveč malodušja in brezbrčnosti. Res je, da je veliko pokvaril nasilni nastop kapitalistične reakcije, vendar pa bi marsikje lahko pokazalo delavstvo, da je navzlic vsemu in proti vsem zmožno velikega nastopa. Brez borbenosti ni uspehov, brez discipliniranih vrst ne zmag!

Skrajni čas je, da se delavstvo prične zopet zavedati pomena organizacij!

Narodno-socialna strokovna zveza

priredi svoj glavni zbor na binkoštno nedeljo, dne 23. maja 1926 ob 11. dopoldne v dvorani »Društvenega doma« v Ptuj. Dnevni red glavnega zbora: 1. Nagovor in pozdrav predsednika. 2. Poročilo osrednjega vodstva: a) predsednika, b) strokovn. tajnika, c) blagajnika, d) nadzorstva. 3. Volitve: a) osrednjega vodstva, b) upravnega odbora, c) nadzorstva. 4. Enotna fronta narodnega delavstva, referira br. Rudolf Juvan. 5. Položaj delavstva v Jugoslaviji, referira br. Vladimir Kravos. 6. Predlogi: a) upravnega odbora, b) razni. 7. Slučajnosti. — Bratje! Sestre! O binkoštihi vsi v Ptuj na naš zbor, ki naj bo veličastna manifestacija naše strokovne zveze. — V Ljubljani, 24. aprila 1926. — Osrednje vodstvo Narodno-socialne strokovne zveze: Rudolf Juvan l. r., predsednik. — Vladimir Kravos l. r., tajnik.

Protestiramo.

Neumestni nastopi orožništva na dan prvega maja. — Vsak rdeč znak je bil prepovedan in s silo odstranjen. — Tudi otrokom in ženam ni bilo zaprineseno.

Letošnji 1. maj bi se bil gotovo povsod vršil dostojno in mirno, da niso poskrbeli za nemire ravno oni, ki so bili poslani, da očuvajo povsod mir in red. Orožništvo, ki je bilo 1. maja poslano v razne kraje čuvati mir, je poskrbelo na nekaterih krajih, da je prišlo do nemirov in čuditi se je, da niso ti nemiri postali krvavi. Res se je zahvaliti delavski razsodnosti, da se 1. maja ni prelivala kri.

Poglejmo, kaj vse je mogoče pri nas na dan 1. maja. Na Jesenicah je n. pr. zahteval orožniški podporočnik, da mora tamburist socialistične godbe odstraniti široki tamburistični trak, ki ga je doslej nosil še ob vsaki proslavi in ni bil nikomur v spodtiko, ker je to godbeni znak. Ker ga tamburist ni sam snel, mu ga je podporočnik odvzel s silo. Nekemu kolesarju so orožniki odstranili s kolesa nedolžne rdeče cvetke in male rdeče praporčke. Celo rdeči lampijončki so bili nevarni in jih je orožništvo odstranilo z oken. Nekemu štiriletnemu otročičku je orožnik strgal iz rok rdečo zastavico, s katero se je pred hišo igral. Za otroka se je potegnil oče, ki je bil zato aretiran. Nič bolje se ni godilo ženi, ki se je potegnila za moža. Ženo, ki je bila noseča, so orožniki pričeli suvati s puš-

kami. Žena je vsled udarcev in strahu predčasno porodila. Orožništvo na Jesenicah je bilo nad rdečo barvo tako »ogorčeno«, da je nekemu delavcu strgalo celo rdečo kravato, neki delavki pa raz bluze rdeč nagelj. Pa ne samo na Jesenicah, tudi drugod je bilo enako. V Zagorju, Kočevju in drugih krajih ni bilo nič boljše. V Zagorju niso pustili dvigniti niti nedolžnih mlajev, češ, da se misli na nje obesiti rdeča zastava.

Delavstvo se je spričo takih dogodkov zadržalo še precej mirno, akoravno bi bilo popolnoma upravičeno, braniti se takih nasilstev.

Protestiramo proti takim metodam nasilnosti in prosimo gospoda velikega župana, da odredi takejšnjo preiskavo: kdo je vodil in izdajal ukaze jeseniškemu orožništvu, da je izvrševalo take nečutenosti. Proti krivcem naj se podvzamejo najstrožji koraki, da ne bo v bodoče več kaj takega mogoče. Vprašajmo se samo, kaj bi bilo, če bi se bila 1. maja ponovila Zaloška cesta in bi tekla kri? Kdo bi bil odgovoren? Delavstvo gotovo ne, ker je hotelo dostojno in mirno praznovati 1. maj.

O binkoštihi vsi v „PTUJ“!

Vojna na Angleškem.

Zgodovinski pomen generalnega štrajka. — Dva bojna tabora. — Rudarji prva straža delavskih interesov. — Bistvo vprašanja obstoji v razdelitvi bremen gospodarske krize. — Konec državne podpore. — Stevilni stavkokazi.

Na Angleškem je izbruhnila vojna med kapitalom in delom in izid te vojne ne bo zgodovinskega pomena za Angleže, delavstvo in buržuazijo, temveč bo zgodovinskega pomena za ves svet, za delavstvo in buržuazijo celega sveta, prav tako kot je bila svetovnega socialnega pomena velika francoska in še večja ruska socialna revolucija. Iz poteka in uspeha sedanjega boja v Angliji med kapitalom in delom se bodo morali učiti vsi socijologi in praktični socijalni in socijalistični politiki, kaj se z najostrejšim bojem da doseči in kaj ne, kaj se sme in kaj se ne sme.

V Angliji je kljub upanju, da se bo še zadnji trenotek dosegel sporazum, izbruhnila

generalna stavka,

ki je zajela tako rekoč vse angleško industrijsko življenje, ker v stavko niso stopili samo rudarji, temveč tudi prometno delavstvo, delavstvo v ladjedelnicah, v plinarnah, tiskarnah in elektrarnah. Vesti, ki prihajajo zadnje dneve iz Londona, sponujajo zelo na vojna poročila tekom svetovne vojne. Vpoklicano vojaštvo maršira v polni vojni opremljeni s svojimi poljskimi kuhinjami, da zavaruje in zastraži važna križišča in središča industrije in prometa. Izdajajo se varnostne odredbe, živila in premog se prodajajo pod državno kontrolo, nabirajo se prostovoljci in vlada izdaja proglase, ki slikajo nevarnost za državo v najbolj živih barvah.

In bojno razpoloženje ni samo predstirano. Kakor hitro je izbruhnila generalna stavka, se je ves angleški narod razdelil v dva bojna tabora. Iz angleških listov je razvidno, da je smatral velik del angleške javnosti boj z delavskimi strokovnimi organizacijami že dalj časa za neizogiben. Razpoloženje v malomeščanskih slojih, ki je prineslo pri zadnjih volitvah konzervativni stranki tako veliko zmago, je ostalo v bistvu neizpremenjeno. Na drugi strani pa je izven dvoma, da so se angleške strokovne organizacije zadnja leta precej politizirale in postale s tem mnogo radikalnejše.

Življenske razmere velikega dela industrijskega delavstva v Angliji so se vsled vojnih posledic poslabšale, dasi povprečno danes angleško delavstvo še vedno zasluži več, kakor je zasluži pred vojno in približno trikrat toliko kot jugoslovanski delavec. Trgi za angleški izvoz so se skrčili. Milijon in pol brezposelnih delavcev v Angliji najbolj kričeče izraža to gospodarsko krizo. Manj vidno, toda za delavstvo nič manj občutljivo je padanje realne mezde pri onih strokah, ki so navezane na eksport. Rudarji tvorijo del delavskih mas, katere je zadelo padanje angleškega izvoza. In v angleškem delavstvu se je očitno vkoreninila misel, da so rudarji, ki se bore proti poslabšanju svojih življenjskih pogojev, prvobitniki v zadevi vsega angleškega delavstva. Rudarji se smatrajo za nekako predstražo delavskih interesov. Njihova usoda se smatra za osnovne važnosti za usodo vsega ostalega delavstva, katerega življenjski pogoji so osnovani v izvozu. In kot rečeno, Anglija je v vseh delih sveta izgubila mnogo svojih predvojnih trgov. Kdo da naj nosi stroške in bremena prehodnih let, to je v bistvu vprašanje, za katerega gre v sedanjem

boju med kapitalom in delom

v Angliji. Ta boj je najbolj zagrizen v angleški premogovni industriji samo vsled tega, ker je splošna kriza angleškega gospodarskega življenja pač zadela prav to stroko najtežje. Ostale delavske strokovne organizacije pa so svojim rudarskim tovarišem prihiteli tako hitro na pomoč v pre-

pričanju, da je treba osnovni boj, kdo da naj nosi do izdatnega zboljšanja gospodarskega življenja bremena krize, izvojevati pri prvi priliki.

Dogodki zadnjih dni jasno kažejo, da gre v resnici za boj glede razdelitve bremen v prehodnih letih, ki jih mora preživeti Anglija, predno prilagodi svojo industrijo, posebno premogovno povojnim svetovnim gospodarskim razmeram. Državna premogovna komisija je v svojem poročilu, ki je v gospodarskem oziru naravnost mojstrsko delo angleškega strokovnjaštva, označila kot glavno sredstvo za izboljšanje razmer

reorganizacijo v mnogih premogovnikih že zastarelih produkcijskih metod,

kakor tudi izboljšanje uporabe premoga. Predlagala je nadalje združitev posameznih obratov, ukinitve nerentabilnih premogovnikov in izdelala je tudi podroben načrt za celokupno reformacijo premogovne industrije, katerega uresničitev bi trajala nekoliko let. V tem času reorganizacijskega dela bi se morali rudarji po mnenju državne premogovne komisije zadovoljiti z nižjimi mezdami, kot so jih dosegli l. 1924., ko je bila konjunktura za izvoz angleškega premoga radi zasedbe ruskega ozemlja zelo ugodna. Zadnje zahteve rudarjev pa so bile, da se reorganizacija premogovne produkcije tudi v resnici prične uresničevati, preden se jim zniža mezda. Angleška vlada je bila tudi pripravljena, da takoj sestavi poseben odbor, v katerem bi bili zastopani tudi rudarji, ki naj bi začeli s pripravami za udeležitev reorganizacijskega načrta, toda mezda naj bi se takoj, t. j. s 1. majem znižala. Nesporazumljenje med rudarji in vlado se tiče pravih pravzaprav samo časovne, ozir. terminske difference. Dejanski pričetek uresničevanja reorganizacijskega načrta se more pričakovati šele čez nekaj mesecev. Med tem časom hočejo rudarji ostati še pri svojih starih mezdah. Ker pa danes

angleški premogovniki dejansveno obratujejo z izgubo,

katere je dosedaj krila angleška država iz splošnih sredstev (od 1. avgusta 1925 do 30. aprila 1926), izjavljajo lastniki premogovnikov, da raje ustavijo obratovanje, kot da bi delali z izgubo. V letošnjem angleškem državnem proračunu namreč nadaljna podpora za premogovno industrijo ni več predvidena in se vsled tega tudi ne more več izplačevati, vsled česar morajo ta primanjkljaj nositi ali podjetniki ali rudarji. In rudarji so pristali na znižanje mezde, toda šele po nekaj mesecih, podjetniki pa zahtevajo takojšnje znižanje. Spor se je zaenkrat končal tako, da so rudarji napovedali generalno stavko, kateri se je pridružil tudi delavstvo skoro vseh ostalih strok, ministrski predsednik Baldwin pa je odgovoril z državno silo.

Razprava v spodnji zbornici se je vršila v znamenju rezerviranosti. Niti vlada, niti delavska stranka moče prilivati olja v ogenj in razplamteti strasti.

Vlada računa na pomoč javnosti

in v resnici se javlja na tisoče brezposelnih, tako da obratujejo elektrarne in plinarne v polnem obsegu in da prihaja tudi promet čimdalje bolj v red. Vladi Lloyd Georgea se je pred nekaj leti s pomočjo delavskih prostovoljcev posrečilo udeležiti železničarsko stavko. Od takrat pa se je zasilna pomoč precej razvila in organizirala, poleg tega pa je število brezposelnih silno naraslo. Toda ni verjetno, da bi Baldwin hotel to industrijsko-socialno vojno izpeljati z vso ostroščjo do konca.

Ne samo, da se straši ogromnih gospodarskih škod, ki bodo kmalu narastle na stotine milijonov funtov, temveč ne bo hotel tega tudi iz političnih vzrokov. On je kot voditelj konzervativne stranke prepričan pristaš socialne evolucije in socialnega pomirjenja. Njegovo delo je vedno stremelo za tem, da bi se v angleškem gospodarskem življenju pojavil »nov duh«, duh mirnega sodelovanja podjetništva in delavstva. Na drugi strani pa niti voditelji strokovnih organizacij delavcev

niso navdušeni za boj do skrajnosti.

Generalna stavka mora biti hitro dobljena, ker blagajne strokovnih organizacij dolge vojne ne morejo vzdržati in obljubljena mednarodna pomoč v nobenem slučaju ne more zadostovati dolgo časa. Tudi čutili izkušeni delavski voditelji, da jih je boj presenetil na neugodnem polju, ker ne morejo si zatajiti, da boleha in hira premogovna industrija na težki bolezni. Petrolej, vodna sila in varčevanje pri potrošnji toplote stalno zmanjšujejo konzum premoga. Industrija pa, ki propada, ne more nuditi delavstvu najugodnejših življenjskih pogojev. Prehodne žrtve na obeh straneh so neizogibne. In poleg tega ve angleško delavstvo, da bi dolgotrajna generalna stavka pomenila strašne gospodarske zmede, ogromne škode in končno obubožanje vsega angleškega naroda in s tem tudi poslabšanje življenjskih pogojev in obubožanje angleškega delavstva. Vsi ti vzroki govorijo jasno za to, da je upanje, da bo prišlo do skorajšnjega uvidevnega sporazuma in pravične razdelitve neizogibnih žrtev, zelo upravičeno.

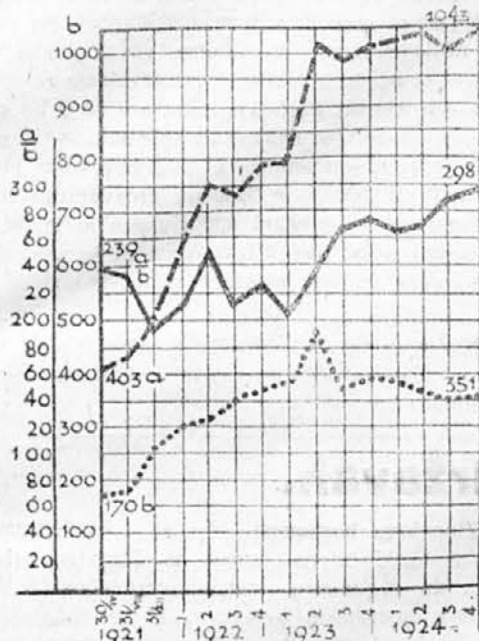
Zgodovinski boj, eden največjih, kar jih pozna historija razredne borbe, se je pričel. Da bi končal v dobrobit angleškega in s tem tudi svetovnega proletarijata.

Gmotno stanje Jugoslovanskega delavstva.

Gmotno stanje delavskega stanu je, kot v vseh kulturnih državah, tudi pri nas predvsem odvisno od višine plače, ki jo delavec prejema za svoje delo, od delavčeve mezde. Seveda se ne smemo pri vrednosti mezde ozirati samo na imensko vsoto, ki jo delavec prejema v dinarjih, temveč tudi na vrednost denarja, od katere so odvisne cene živil in drugih življenjskih potrebščin. Čim višji kurz ima na primer naš dinar na svetovnih borzah, toliko več je vreden in toliko bolj bodo padle praviloma cene življenjskih potrebščinam. Če pa kurz dinarja pada, pa cene življenjskih potrebščinam, posebno onim, katere moramo uvažati iz inozemstva, skokoma rastejo. Zadnja leta se je kurz našega dinarja dvignil in cene življenjskih potrebščin so padle. Delavec si na primer danes za 100 dinarjev svoje mezde lahko kupi več kakor pred dvema leti. To razmerje med imensko vsoto delavske mezde in njeno kupno močjo, ki je odvisna od cen življenjskih potrebščin, imenujemo na kratko realno mezdo, ker kaže realno, dejansveno vrednost mezde za delavca.

Seveda se imenska mezda vedno ravna v gotovih mejah po cenah živil. Če cene življenjskih potrebščinam rastejo, jim morajo v doglednem času slediti tudi nominalne mezde, ker sicer bi se znašel delavec naenkrat v žalostnem položaju, da bi si za svojo mezdo ne mogel kupiti niti onega najnujnejšega, kar rabi za ohranitev golega življenja in bi kapital s tem enostavno izgubil vso delovno moč. Seveda pa se plače navadno mnogo, mnogo prepočasno dvigajo v razmerju z dviganjem cen. To smo v vsej ostroosti doživljali tekom vojne in prva leta po prevratu, ko so cene šle skokoma kvišku, plače in mezde

so pa le po polzevo lezle za cenami. Takrat so se morali porabiti vsi stari prihranki na denarju in obleki, če se je človek hotel človeku vredno preživeti in oblačiti. Socialno pravična je torej zahteva, da morajo tudi sedaj, ko cene življenjskim potrebščinam polagoma padajo, padati plače in mezde mnogo počasneje, in sicer vsaj v istem razmerju počasneje, kot so pri naraščanju cen počasneje rastle kakor cene.

Objavljamo dvojice diagramov, ki jih je sestavil g. univ. prof. Bilimović. Prvi diagram nam v črtkani valovnici a) kaže valovanje imenske (nominalne) mezde nekvalificiranega delavca pri srednjetežkem delu. Imenska mezda, ki je znašala v prvem četrtletju leta 1921 Din 403, je naglo naraščala ter dosegla čez leto dni že Din 750, v drugem četrtletju

l. 1923 pa je presegla že Din 1000. Od tega časa naprej se je valovanje mezde nekoliko umirilo in imenska mezda je znašala koncem l. 1924 povprečno Din 1024.

Punktirana valovnica b) nam kaže valovanje cen najpotrebnejših življenjskih potrebščin. Tudi cene živil so splošno zelo hitro naraščale, v drugem polletju l. 1923 pa so pričele padati in tudi še sedaj kaže ta valovnica mirno tendenco padanja. Pričetkom leta 1921 je moral delavec izdati za najnujnejše stvari Din 170, pričetkom drugega polletja l. 1923 Din 475, koncem l. 1924 pa Din 351.

Valovanje realne mezde, katera predstavlja resnično vrednost mezde za delavca,

pa nam kaže izčrtana valovnica a/b. Vidimo, da je tudi realna mezda splošno precej burno valovala — razmerje med prejeto plačo in cenami živil je bilo zelo nestalno — od prvega četrtletja l. 1923 pa se je pričela sprva precej naglo, potem bolj polagoma dvigati, kar pomeni, da si je delavec lahko za svojo plačo nabavljati vedno večje količine blaga. Tako je moral delavec, ki je prejel početkom leta 1921 Din 403 plače, izdati za najnujnejša živila Din 170, torej nekaj manj kot polovico vsega svojega zaslužka, medtem ko delavec potroši danes v isto syrho od svoje plače v znesku Din 1043 Din 351, torej nekaj več kot tretjino cele plače.

	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150
ZDR. DRŽAVE AMERIKE															153
ČEŠKO-SLOVAKSKA											114	114			
ITALIJA											107				
ANGLIJA											101				
FRANCIJA											100				
AVSTRIJA											88				
NEMČIJA *											84				
SLOVENIJA															

Drugi diagram nam kaže razmerje med predvojno in sedanjo mezdo v raznih državah. Delavec v Zedinjenih državah ameriških zasluži 153% svoje predvojne mezde, torej za 53% več. Avstrijski delavec zasluži prav toliko, kot je zaslužil pred vojno, to se pravi, da si danes lahko kupi za svojo plačo prav toliko, kot si je zanj mogel kupiti pred vojno. Slovenski delavec pa si danes še ne more kupiti toliko, ker je dosegel šele 84%

svojega predvojnega realnega zaslužka. Seveda se moramo pri proučevanju tega diagrama ozirati tudi na predvojno realno vrednost delavske mezde v posameznih državah, ker le-ta ni bila v vseh državah enaka. V Ameriki in Angliji in Nemčiji je bila prilično velika, pri nas slabjša, v Italiji zelo nizka. Vsled tega dobimo pravo razmerje med gmotnim stanjem delavstva v posameznih državah šele tedaj, če upoštevamo tudi ta dejstva.

Prvomajske proslave.

Narodno strokovna zveza je letos prvič priredila v vseh večjih krajih svoje majske proslave, ki so po poročilih, ki smo jih prejeli, nadvse lepo uspele. Danes prinašamo poročila nekaterih organizacij o svojih majskih proslavah.

ZAGORJE.

Narodno delavstvo je ta, zlasti za rudarsko delavstvo v sedanjih razmerah velevažen praznik praznovalo z zborovanjem v Sokolskem domu. Zborovanje je otvoril tov. Govejšek in z veseljem ugotovil dejstvo, da letos narodni delavci v Zagorju svoj praznik praznujejo v enotni vrsti in z enotno nezlomljivo voljo. Dr. Bohinjec je v poldrugournem govoru očrtal trnjevo pot slovenskega rudarja na slovenski zemlji. Rudar praznuje letošnji svoj praznik v bedi in pomanjkanju, kakoršnega še ni doživel. Lega skoraj v grob in edina sveča, ki mu gori, so bajonet. Kdo ima strah? Pravični strahu nima. — V jugoslovanski ustavi stoji: Delo je pod zaščito države. Država pa tega dela ne ščiti. Ne ustvarja ne zakonov, še celo skromne obstoječe zakone pusti teptati. Ob mirovni pogodbi je državnik pekla vest in pod pritiskom te vesti so v mirovne določbe sprejeli posebno poglavje o dolžnostih držav napram delavstvu. Na te dolžnosti države pozabljajo. Kdor greši proti spoznanju, ki so ga izrazile vse svetovne države, vodi svojo državo v propast. Preje ali sleje. Interes kapitalizma se mora podrediti interesu države in naroda. — Rudarske oblasti neenako tehtajo koristi in potrebe rudarskega delavca in rudarskega podjetnika. Slednji je v milosti, prvi z bičem preganjan in nikjer nima zaščite. Rudarsko glavarstvo ni voljno, da bi preprečilo izrazito kršitev § 206 rud. zakona in odredilo 14 dnevno izplačevanje mezd. Ni samo be-

sesta, ako se trdi, da je rudar danes brezpraven. Po drugih državah rudarskemu delavstvu posvečajo prav izrazito posebno socialno-skrbstveno pažnjo. Pri nas je narobe. Govornik je poudarjal in dokazoval potrebo, da se delavstvo organizira v močnih narodnih organizacijah. Te nudijo najboljšo jamstvo za uspeh. Dokaz to, da podjetja, zlasti TPD, s posebno vnemo nagaja in »ljubi« narodne organizacije. Prvi maj je manifestacija za svetovni mir. Poskušajo v svetu z različnimi sredstvi, da ta mir ohranijo. Toda vse je varanje. Edino sredstvo je do skrajnosti izvedena samoodločba narodov v političnem in gospodarskem pogledu. Gospodarsko in politično samostojen in združen narod je najboljšo jamstvo za mir. Naše narodno navdušenje je navdušenje za svetovni in socialni mir. Narodu dajte kruha in svobodo! Na prvi maj dokumentiramo svojo zahtevo po osamosvojitvi dela, ker vemo, da bo tako delo dvignilo produkcijo in ustvarilo boljše življenje celote. Hočemo, da smo pri produkciji soodločujoči in soodgovorni. Tako delo bo imelo moralno vrednost. — Govoril je tudi predsednik NSSZ tov. Sedlar in v krepkih besedah podčrtal enotnost narodnega delavstva. Vemo, da je v slogi moč. Kdor to slovo ruši, igra v karte kapitalizma. — Pozdrav mladinske organizacije »Bratstva« je izzval viharo odobravanje in utrdil zavest, da se mladina zaveda resnosti časa in svojega poslanstva. — Popoldan se je vršil prijateljski izlet v Aržiše. Narodno delavstvo je pokazalo, da tvori najresnejšo organizacijo. Prihodnji prvi maj bo veseljši — ako bo naša organizacija močna.

Socialpatritjoti in komunisti so se prepirali pred restavracijo. TPD jih je lahko vesela — in more mirno spati.

ŠT. PAVEL.

Tudi v Št. Pavlu smo prav dostojno in lepo praznovali delavski praznik 1. maj. Že v zgodnjih jutranjih urah so se zbirali številni delavci in delavke v tovarni in nato skupno odkorakali v trg, kjer se je vršil v gostilni tov. Hermana majski shod. Udeležba je bila tako obilna, da so bili vsi obširni prostori nabit polni. Tov. Rudolf Juvan nam je v nad enournem govoru obrazložil pomen delavskega praznika ter nas bodril k nadaljnjemu delu v organizaciji. Njegov govor so vsi navzoči odobraval. Po shodu je vladalo prav veselo majniško razpoloženje, katerega je spopolnjevala domača delavska godba pod vodstvom tov. Šetorja. Bil je prav lep praznik, katerega smo bili vsi veseli.

SENOVO PRI RAJHENBURGU.

Pri nas smo izvršili prvomajsko proslavo z javnim shodom, ki je bil za tukajšnje razmere prav dobro obiskan. Na shodu je govoril dr. Benedičič, ki je poudarjal velik pomen narodnih strokovnih organizacij za domače delavstvo in slikal delavske prilike. Njegov govor so zborovalci sprejeli z burnim odobravanjem. Nastopilo je še nekaj domačih govornikov, nakar je bil lepo uspeli shod zaključen. Isti dan se je vršilo ustanovno zborovanje Narodno strokovne zveze, ki je sijajno izpadlo. Prvi maj je bil kronan z velikim uspehom, kajti že ob ustanovitvi je vstopilo v organizacijo nad 60 članov, kar je dokaz, da ima ta organizacija v Senovem bodočnost. Izvolil se je naslednji odbor: predsednik rudar Miha Brilej, I. podpredsednik rudar Alojz Gehart, II. podpredsednik rudar Ivan Sorger, I. tajnik dr. Franjo Benedičič, zdravnik, II. tajnik Miroslav Guček, ključavničar, blagajnik strojnik Franc Graf, odborniki: rudar Franc Baš, rudar Franc Kink II, strojnik Lovro Demšar, strojnik Jože Drnovšek, rudar Miha Gačnik, rudar Franc Šuntajs, sprevednik Martin Vidmar. — Nadzorstvo: predsednik nadpaznik Anton Sadar,

delovodja Franjo Sokolič, uradnik Kože Kokole in paznik Alojz Reberšak. Namestniki: paznik Jože Češek in strojnik Franc Lenarčič. — Občni zbor je zaključil novoizvoljeni predsednik s pozivom, da mora NSZ na delo za dobrobit celokupnega delavstva.

SLADKI VRH PRI ŠT. ILJU.

Tukajšnje organizacije Narodno strokovne zveze so priredile 1. maja prav veličastno proslavo. Že na predvečer praznika je obšla naša godba vas in svirala k prazniku. Na sam praznik pa se je delavstvo že prav zgodaj zbralo pred tovarno, kjer je godba igrala izbrane komade in vabila delavsko množico. Točno ob 9. uri je sledil odhod izpred tovarne k Mariji Snežni. Na tem lepem vrhu se je ob 11. uri vršila maša v spomin vseh delavcev in takoj po maši se je vršil pred gostilno majski shod, na katerem je govoril strokovni tajnik br. Vladimir Kravos, ki je pojasnil pomen praznovanja 1. maja in orisal delavski položaj. Njegovo izvajanje so zborovalci vzeli z odobravanjem na znanje. Po shodu se je vršila v vseh gostilniških prostorih ljudska veselica, na kateri je prav pridno svirala domača godba, ki se je res izkazala požrtvovalno. Med veselico je še enkrat govoril br. Kravos in sicer o nalogah NSZ in njenem pomenu za delavstvo. Veselica se je potem nadaljevala do večera in končala mirno brez vsakega incidenta. Delavstvo iz Sladkega vrha je s to svojo proslavo pokazalo, da je zrelo in da gre pravo pot naprej. Mi smo lahko ponosni, da imamo ob meji tako močno in zdravo organizacijo.

BLED.

Kakor običajno vsako leto, tako smo tudi letos blejski delavci prav primerno proslavili svoj delavski praznik. Že v ranih jutranjih urah so pokali topiči in oznanjali še zaspanim Blejčanom, da je nastopil največji praznik, to je praznik dela. Vladovalo je cel dan pravo majniško razpoloženje in smo s tem dokazali, da pravilno razumevamo pomen tega praznika. Zaključili smo proslavo z zavestjo, da moramo s pozitivnim delom naše organizacije ojačiti ter jih napraviti sposobne za bodoče borbe.

LJUBLJANA.

Narodno delavstvo v Ljubljani je priredilo na dan 1. maja popoldne izlet v Dolnice, kjer je proslavilo praznik Dela.

LITIJA.

Majski shod se je v našem kraju vršil v gostilni Oblak. O političnem položaju in o gmotnih razmerah jugoslovanskega delavstva je poročal tov. Fakin Zorko iz Ljubljane. Popoldne je narodno delavstvo priredilo majski izlet v okolico. Klerikalci v »Slovincu« se nekaj spodtikajo nad našim zborovanjem v Litiji, češ, da je bilo navzočih premalo zborovalcev. Vprašali bi klerikalce, koliko so imeli oni zborovalcev. Odgovoriti bi nam morali: — »Nič, ker še shoda nismo mogli sklicati!«

JESENICE.

Krasno vreme je bilo na dan 1. maja. Po 7. uri zjutraj se je zbralo lepo število naših somišljenikov v lokalu »Bratstva«. Odšli smo proti Hrušici, kjer se nam je pridružilo še mnogo sester in bratov. Lepa pot do Mojstrane je vse navdušila. Prvomajskemu razpoloženju se je dalo duška z prepevanjem naših pesmi. V Mojstrani je bil kratek oddih. Mnogi so dospeli šele z vlakom. Nato je bil odhod k slapu Peričnik. Slap, z vso svojo divno okolico je vse navdušil. Pokrepčani z vsem, kar nudi čistim srcem priroda, smo se vrnili v Mojstrano. V dvorani hotela »Triglav« se je vršil ob pol 4. uri pop. majski zbor, obiskan nad vse častno. Zbor je otvoril predsednik NSSZ br. Lojze Ferbežar, se zahvalil za številni poset ter v daljših izvajanjih poudarjal pomen 1. maja, omenjal borbo delavstva za svoj praznik, ki se ne praznuje tako, kot bi se moral. Krive temu so nezdružene razmere v državi in med delavstvom. Pozdravni

nagovor je bil navdušeno sprejet. Za njimi je v prav poetičnem zanosu govoril br. Stane Bokal. Goreče je opisal odvisnost človeške družbe od dela rok in duha. Boljše življenske razmere bodo mogoče v socialističnem družabnem redu. Vsa naša stremjenja moramo posvetiti njegovi doseg. Potom srčne preobrazbe, duševnega prerodenja bomo dosegli boljše čase, ker le v pravem pomenu plemeniti ljudje bodo zmožni plemenitega življenja. Doslej so bile na dan 1. maja manifestacije za 8urni delovnik in za svetovni mir. Mi pa moramo manifestirati tudi za moralno in srčno povzdigo proletarijata v smislu načel Klofača in Pulpana. Za ta načela v borbo, da se seznanimo z njimi celokupno jugoslovansko delovno ljudstvo. Imeti moramo trdno vero v zmago in v upravičenost naše borbe. Premagajmo vse težkoče! — 1. maj naj nam bo simbol vstajenja. In vstajenje bo prineslo mlade, majniško sveže čete naše mladine, ki stopa v prvih bojnih vrstah. V njej je rešitev. — Nato je govoril br. Ivan Poženež iz Hrušice. Po lepem uvodu se je dotaknil praznovanja 1. maja v drugih državah. Poudarjal je važnost, da je 1. maj res praznik, kakor so drugi cerkveni ali državni. Zato je žalostno, da se praznovanje prvega maja zabranjuje od strani vladajočih fak-

torjev. Da so razmere take, smo krivi sami, ker delovno ljudstvo ni poslalo v parlament niti enega svojega izrazitega zastopnika. Kot žalostno sliko navaja br. govornik dogodke, ki so se odigrali zjutraj na Jesenicah in Javorniku. Vsa javnost je soglasno obsodila nastop orožništva proti kovinarjem. Za nastop z orožjem ni bilo niti najmanjšega povoda. Da se je pa na Javorniku od strani orožništva strgal lepak naših organizacij, s katerim se je vabilo na izlet, vzbuja upravičeno ogorčenje. — Mi smo narodni socialisti, verujemo v svojo rodno zemljo, a tudi vemo, da obstojata na svetu razred gospodov in razred hlapcev. Na naši poti ne odnehamo! — Obema govornikom so zborovalci burno aplavdirali; za izvajanja se jima je pa zahvalil br. Ferbežar. Izlet kot zbor bo gotovo ostal vsem v najlepšem spominu. — K poročilu je treba omeniti, da je naša brzojavka podprta tudi od SMRJ in JSZ na prosvetnega šefa dr. Lončarja v Ljubljani imela uspeh in je bil 1. maj pouka prost dan. Praznovala ga je naša delavska deca in tudi jeseniško učiteljstvo.

Ker nam vse organizacije še niso poslale poročil o prvomajskih proslavah, priobčimo ostale prihodnjč.

Po drugih državah.

Sindikalna ureditev Italije. Ministrski svet je sklenil ustanovitev ministrstva za sindikate. Novo ministrstvo bo udeležilo vse sindikalne zakone, ki jih je sprejel parlament. Kolektivni ugovori med delojemalci in delodajalci se bodo sklepali pri pokrajinskih, oziroma mestnih organizacijah; odobrilo jih bo pa novo ministrstvo. Država priznava samo dve organizaciji: Zvezo industrijalcev, zvezo poljedelcev in zvezo trgovcev ter trgovskih pomorskih transportnih društev. Upravne člane zvez izvoli članstvo, potrdi jih pa vlada s kraljevim ukazom. Za vsako stroko obstoji samo ena zveza. Upoštevajoč današnji politični položaj v Italiji, bodo vse zveze v rokah fašistov. Pri vseh sodiščih v državi bodo osnovana posebna sodišča dela, katerim bodo prideleni poleg treh sodnikov-pravnikov, še posebni sodniki-strokovnjaki iz vrst zvez, ki so pri tem zainteresirane.

Volitve v Romuniji. Med nacionalisti in zemljoradniki je bil podpisan sporazum, ki tvori sedaj volilni kartel. Verjetno je, da se obe stranki po uspešno završenih volitvah fuzionirata. Voditelj opozicije Avarescu je sklenil volilni sporazum z narodnimi manjšinami, z Madžari in Bolgari. Avarescu je priznal Madžarom pravico do uporabe madžarskega jezika v državni administraciji. Bolgari dobe v Dobrudži svojo gimnazijo. Avarescu namerava skleniti volilni sporazum še s Saksonci in Židi.

Glavna razprava proti madžarskim falzifikatorjem se prične 17. t. m. Vesti, da se hoče preložiti razpravo, se označujejo v Budimpešti kot netočne.

Francoski parlament je odgojen do konca prihodnjega meseca. Briandova akcija gre za tem, da dobi večino v parlamentu. Pri tem pa ne postavlja nobenih novih parlamentarnih ideologij in ne poskuša, da bi rušil obstoječe strankarske kadre. Herriot je hotel odložiti predsedstvo parlamenta. Svojo namero je pa opustil na pritisk svoje stranke, ki mu je izglasovala zupanje s pozivom, da še naprej ostane predsednik parlamenta. Finančno krizo v Franciji bo nemogoče rešiti z novimi davki, ker so že dosežani tako visoki, da jih komaj zmaga ljudstvo. Izglasovanje novih davkov bi imelo za posledico: razpust parlamenta. Fašisti in komunisti komaj čakajo na ta moment, ker upajo, da bi dobili v novi zbornici odločujoč vpliv.

Nemiri v Varšavi. V splošnem je potekla proslava prvega maja mirno. Le v Varšavi je prišlo do pouličnih bojov med socialisti in komunisti; sedem demonstrantov je bilo ubitih in 30 ranjenih.

Zinovjeva borbenost. Na seji eksekutivnega odbora tretje internacionale je Zinovjev priporočil, da organizira tretja internacionala dva milijona inozemskih delavcev, ki se nahajajo v Franciji in iz njihovih vrst vzgoji agitatorje za komunizem. Francoska politična javnost ogorčeno nastopa proti Zinovjevu, katerega namen je organizirati v Franciji meščansko vojno. Od Brianda se zahteva, da intervenira v Moskvi, ki nima pravice umešavati se v notranjepolitične razmere v Franciji.

Fašistovska vlada je najstrožje prepovedala praznovanje prvega maja. Na predvečer prvega maja je bilo aretiranih na tisoče socialstov, da se onemogočijo sleherne manifestacije. Navzlic terorističnemu nastopu vlade v industrijskih centrih večina delavstva ni prišla na delo. V Milanu so fašisti razbili uredništva delavskih listov »Avanti« in »Unità«.

Vojni dolg v Ameriki. Med jugoslovansko in ameriško delegacijo je bil v Washingtonu dosežen sporazum glede povračila 66 milijonov vojnega dolga, ki ga dolguje kraljevina SHS Združenim ameriškim državam. Prvih dvanajst let bo Jugoslavija odplačevala po 200.000 dolarjev brez obresti. Povprečne obresti znašajo en odstotek.

Razsodiščna pogodba je bila sklenjena med Švedsko in Belgijo, s katero se obe državi podvržeta v slučaju sporov obveznemu razsodišču.

Solunski uporniki, ki so nastopili proti Pangalosovi vladi in bili tudi aretirani, so bili te dni izpuščeni na svobodo. Pomiloščeni so bili tudi oni časniki, ki so bili aretirani še pred solunsko afero.

Nizozemsko poslaništvo pri Vatikanu bo ukinjeno. Dosedanji poslanik pri Vatikanu je imenovan za poslanika na Dunaju.

Francosko-ameriški sporazum o vojnih dolgovih je bil te dni sklenjen v Washingtonu. Francoski dolg znaša 6847 milijonov dolarjev. Francija bo odplačevala na račun svojega dolga prvi dve leti po 30 milijonov dolarjev, pozneje pa postopno po 128 milijonov letno. Prvih 10 let plača Francija 1 odstotne obresti, naslednja leta pa dosežejo obresti 3,5 odstotkov.

Boji z Rifanci. Francoski in španski delegati so izročili zastopniku Rifancev noto, v kateri ugotavljajo sporne točke glede mirovnih pogojev. Poleg tega so v noti označeni pogoji, katere morajo takoj izvesti Rifanci, ker drugače se prične dne 6. maja zopet ofenziva proti Abd el Krimu.

Naročajte „NOVO PRAVDO“!

Politični pregled.

K politični situaciji. Vsled interpelacij o korupciji in vsled nesoglasij z radičevci je bil N. Pašić primoran zahvaliti se za mesto ministrskega predsednika. Na njegovo mesto je prišla Uzunovičeva vlada, ki je še vedno imela v svoji sredi Štefana Radića. Zgledalo je, kot da je Radić zmagal nad Pašićem in pojavljale so se fantastične kombinacije, kako bo potem, ko se umakne Pašić v politično ozadje. Minulo je pa komaj nekaj dni, ko je Uzunović podal demisijo z namenom, da se reši (gotovo po nalogu Pašića) zgovornega Radića. Pri odstranitvi Radića iz vlade sta Uzunoviću pomagala HSS ministra dr. Nikić in Šuperina, ki sta pridobila na svojo stran več radičevskih poslancev. Nevarnost je bila, da se Radičeva stranka razcepi na dvoje. Pod silo razmer se je pa to preprečilo, Radić se je spoprijaznil (vsaj navidezno) z dr. Nikićem in Šuperino. HSS je ostala enotna. Imenovana je bila tretja Uzunovičeva vlada, v katero sta vstopila zopet dr. Nikić in Šuperina, poleg Pavla Radića, dr. Krajača in Ivana Pucelja. Štefan Radić je moral ostati izven vlade. Pokazalo se je, da je Pašićev vpliv nezmanjšal, tembolj ker je izposloval Jovanovičovo izključitev iz stranke in s tem, da je bil zopet soglasno izvoljen za predsednika kluba radikalnih poslancev. Še bolj kot nad HSS so se nad radikalno stranko zbirali temni oblaki, ki so grozili, da se razbije stranka ne samo na dva, ampak na tri dele. Med radikalnimi prvaki so se vodile srdite borbe, ki so našle svoj odmev tudi v javnosti. Krsta Miletić je brezobzirno napadal dr. Ninčiča, Maksimovića in dr. Srškića, kateri so vsi bili proti izključitvi Jovanovića iz radikalne stranke. Toliko zakulisne borbe, intrig in tudi zlorabe kraljevega imena še ni bilo v nobeni politični borbi kot to pot, ko je Pašić obračunaval s svojimi nasprotniki. Pri normalnih političnih razmerah ne bi mogel nihče misliti, da se bodo mogla izravnavati vsa nasprotja in da ostane radikalna stranka enotna. Izkazalo se je pa, da je zaenkrat Pašićeva moč še nezlomljiva. Vsi njegovi nasprotniki so območnikili in so morali brez komentarja vzeti na znanje, da Jovanović ni več član radikalne stranke. Sedanja Uzunovičeva vlada ima torej za seboj enotni klub radikalne stranke in HSS. Odvisna je pa od dobre volje N. Pašića. Brez Pašićevega pristanka ne bo Uzunovičeva vlada niti trenutek na svojem mestu in bo prisiljena takoj podati demisijo, kakor hitro se bo to zazdelo Pašiću. Sedanjí čas pa gotovo ni ugoden, da vrže Pašić Uzunovičovo vlado. Preje si mora zagotoviti: kaj potem. Vsekakor je Pašićeva želja, da bo direktno ali indirektno zastopan v bodoči volilni vladi. Nikogar med vodilnimi politiki že danes ni, ki ne bi bil prepričan, da je edin izhod iz današnje zamotane politične situacije: volitve. Možna pa je, da bo na potek političnih dogodkov zelo vplivala debata o interpelacijah glede korupcije. Od te debate je veliko odvisno. V sedanjí vladi imamo tudi Slovence Pucelja. Kot je pozdravljati slovensko zastopstvo v vladi, pa ni prezreti, da Pucelj ne bo mogel veliko koristiti interesu svoje ožje domovine. Njegovemu ministrovanju ni odločena dolga doba, tem manj, ker je član HSS, katere pota so nepreračunljiva in ki ima zelo zrahljane svoje pozicije v Beogradu.

Fuzija dveh slovenskih strank. V Celju so preteklo nedeljo zborovali zaupniki Samostojne kmetijske stranke in Slovenske republikanske stranke in sklenili, da se obe stranki fuzionirata v novo Slovensko kmetijsko stranko. Zborovanja se je udeležil tudi Štefan Radić in Ivan Pucelj. Predsednikom nove stranke je bil izvoljen Ivan Pipan, podpredsednikom pa Albin Prepeluh. Nova stranka je v popolni odvisnosti od Radičeve HSS.

Kraljevo potovanje v inozemstvo. Poroča se, da namerava v najkrajšem času odpotovati kralj v Pariz in London. Potovanje, na katerem bi spremljal kralja zunanji minister dr. Ninčič, bi bilo službeno.

Tedenske vesti.

Socijalizacija zdravništva.

Dr. Lj. Živković je izdal brošuro: Socijalizacija medicine in kriza zdravniškega stanu. Vsebinska brošura je zelo aktualna in gotovo bi ne bilo odveč, če bi se pričela s tem vprašanjem intenzivneje baviti tudi naša javnost. Dr. Živković pravi, da pomeni socijalizacija zdravništva: brezplačna zdravniška pomoč vsem slojem, bogatim in revnim. Zdravniki bi bili za socijalizacijo, kakor hitro bi jim dala država in družba vse pogoje in sredstva za življenje. V današnji kapitalistični družbi je pa nemogoče izvesti samo socijalizacijo zdravnikov, če bi vse drugo ostalo pri starem. Krivično bi bilo izvesti socijalizacijo samo v breme zdravnikov, dočim bi ostala neizvedena socijalizacija lekarn in preskrba ljudstva s cenenimi zdravili. Dr. Živković se izreka proti socijalizaciji od zgoraj na vzdol in pledira za socijalizacijo od spodaj na vzgor: pojedine družabne skupine se naj organizirajo v bolniške organizacije in naj namestijo svoje stalne zdravnike.

Deloma je socijalizacija zdravniške oskrbe pri nas že izvedena. Tako n. pr. v javnih bolnicah, pri raznih socialnih zavodih in ustanovah, kjer se nudi zavarovancem brezplačna zdravniška oskrba. Vendar pa ostaja še velik del prebivalstva brez javne pomoči za slučaj bolezni in mora deloma ali vse bolniške stroške samo plačati. Tako imajo javni nameščenci sicer pravico do brezplačnega zdravljenja v javnih bolnicah; navezani so pa sami nase, če potrebujejo zdravniško oskrbo izven bolnice. Kdor je pa moral samo enkrat v življenju kriti bolniške stroške iz svojega, ve, kakšno ogromno gnotno breme je to. Veliko neimovitih bolnikov je moralo predčasno v grob, ker niso mogli plačati zdravljenja zdravnika.

Vsekakor je velika socialna krivica, da je neimovitim slojem še vedno onemogočeno zdravljenje. Socialno zavarovanje za slučaj bolezni bo izpopolniti in znižati se morajo cene zdravljenja. Vsakomur morajo biti dani vsi pripomočki za zdravljenje in odpraviti se mora privilegij, da so gotova zdravila na razpolago le imovitim, dočim so neimovitim nepristopna vsled — draginje. Človeško zdravje je vsem jednako ljubo in vseh jednako vredno.

Reducirani delavci. Delavcem kamniške smodnišnice so bile odvzete draginjske doklade, ki so znašale 100 dinarjev na mesec za osebo. Poleg tega bo reduciranih 40 starejših delavcev, ker se bo zmanjšal obrat. Baje bo v doglednem času sploh opuščena smodnišnica v Kamniku.

Aretirani delavci. V Budimpešti je bilo aretiranih večje število socialistov na predvečer prvega maja, ker so baje razširjali revolucionarne letake.

Priprave za vsesokolski zlet v Pragi se v polnem teku. Iz Jugoslavije bo vozilo več posebnih vlakov. Poleg tisočev Sokolov se udeleži zleta tudi naša vojska. Mornarji bodo izvajali vaje z vesli. Iz vojne akademije bo odpotovalo v Prago 50 gojencev in iz ostalih vojaških oddelkov pa še 150 vojakov. Ponajveč bo vojakov iz 21. pešpolka, ki nosi naslov Českoslovaški.

Železniška nesreča. V Španiji je na železniški progi Astarga—Pissencia skočil iz tira potniški vlak. Mrtvih je 7 in 20 ranjenih.

Združenje dveh pivovarn. Ljubljanska pivovarna »Union« bo prevzela tudi mariborsko pivovarno in vodila podjetje naprej pod svojo firmo.

Prijavni rok za udeležbo na letošnjem velesejmu v Ljubljani od 26. junija do 5. julija poteka dne 10. maja. Po tem roku došle prijavnice se bodo upoštevale samo še po možnosti razpoložljivega prostora. Zato naj vsaka tvrdka, ki hoče imeti na velesejmu ugoden prostor, nemudoma vpošlje svojo prijavnico na Urad Ljubljanskega velesejma.

— Od česa je odvisen uspeh velesejma? Dosedanje delo na tem polju je pokazalo, da uspeh velesejma ni odvisen toliko od razstavnega dela samega, temveč od psihološkega upliva na kupca. »Prodajati«, in sicer v pomenu pridobivati si z udeležbo na velesejmu čim dalje večji krog odjemalcev, to je glavni cilj velesejma, ne samo razstava in trenutni uspehi. Velesejem mora biti most med produkcijo in konsumom. Redno vsako leto obiskuje velesejem večina naših trgovcev in prodajalcev, a to so pravi odjemalci producentov in engrosistov. Zato morejo biti tvrdke, ki bodo razstavile na VI. Ljubljanskem vzorčnem velesejmu od 26. junija do 5. julija 1926 že danes sigurne uspeha.

Smrtna kosa. Martin Lužar, cestar na Brodu pri Novem mestu ter njegova žena sta umrla na en dan — v torek 27. aprila. Kakor sta v harmoniji živela, tako ju je združila tudi smrt. — Najprvo je umrla žena in par ur za njo mož. — Pokojna sta bila oče in mati našega somišljenika, agilnega delavca Lužarja iz Novega mesta. — Naše sožalje!

Nesreča na Češkem. Ob avstrijski meji je v mestecu Mikulov na Moravskem 2. t. m. nastal požar, ki je pokončal skoro domalega vse mesto. Ogenj je nastal v eni izmed periferijskih delavskih hiš in se je bliskovito razširil po celem mestu. Mikulov je malo, primitivno mestece, kjer je bilo naseljenih zlasti veliko židov. Prebivalstvo so tvorili po večini razni delavci in obrtniki, katerim je vse zgorelo ter znaša škoda preko 120 milijonov čeških kron.

Še en požar na Češkem. Te dni je izbruhnil požar tudi v mestu Nikolsburg. Na stotine hiš je pogorelo in zopet so bili udarjeni najrevnejši, ker je ogenj izbruhnil na periferiji mesta. Z velikim naporom so rešili pred ognjem zgodovinski grad.

Poštni konduktar pred poroto. Kakor se doznava, pride poštni konduktar Kalan, ki je spremljal pošto ob znanem roparskem napadu pri Grosupljem, pred prihodno poroto. Slučaj menda še sedaj ni pojasnjen.

V lastni hiši smrtno ponesrečil. V Litiji je ponesrečil posestnik Franjo Just. Mož je popravljal svojo že v jako slabem stanju nahajajočo se hišo. Spodkopaval je v veži steno. Kar se udeleži strop in težak tram zadene Justa ter ga podre. Izpod ruševin so izvlekli moža mrtvega.

Mladinski vestnik.

»Kladivar«, glasilo narodno-socialistične mladine, je po enoletnem presledku zopet pričel izhajati. Prva številka III. letnika je izšla za 1. maj. List bo sedaj zopet redno izhajal po enkrat na mesec. Vabimo somišljenike in prijatelje naše mladine, da list naroče ter mu preskrbe čim več čitateljev in naročnikov. Naročnina (za celo leto 20 D, za pol leta 10 Din, za četrt leta 5 Din) naj se pošilja na naslov: Ivan Malgaj, blagajnik konzorcija »Kladivarja«, Ljubljana, Gradišče štev. 11/II ali pa na Jugoslovanski kreditni zavod v Ljubljani, Marijin trg. Čim več bo naročnikov, tem boljši, t. j. obširnejši bo list.

Vsem krajevnim organizacijam NSS smo razposlali po več izvodov 1. številke »Kladivarja« s prošnjo, da pridobijo naročnike, ostale izvode pa razprodajo po 2 Din. Denar naj organizacije pošljejo konzorciju po priloženi položnici, preostale izvode pa vrnejo, ker se je list tiskal le v omejeni nakladi.

Tovariši in bratje, na delo, da podpremo pokret naše mladine!

Jesenice. V torek 11. t. m. ob pol 8. uri se vrši v spomin 50 letnice rojstva Ivana Cankarja veliki članski sestanek. Bratje, sestre! Udeležba častna dolžnost! Vabi se tudi Hrušica, NSS in NSSZ.

— **Pet samomorov v dveh urah.** V Berlinu je 3. t. m. 5 oseb šlo tekom 2 ur prostovoljno v smrt. Pri vseh so bili motivi beda ali kriza v obrti. — Sploh se v Nemčiji zelo množe samomori, da se razmere v veliki meri zboljšujejo. Ljudje pač ne morejo več zdržati.

— **Proti severnemu tečaju** je odplula sedaj vendarle italijanska zračna ladja »Norge«, s katero razpolaga Amundsen. Poveljnik ladje se je dolgo obotavljal na odhod iz Oslova, šele na drugi brzojavni poziv Amundsena iz Kingsbaya, je zrakoplov odplul. Tam se ekspediciji pridruži Amundsen in potem poskusijo s srečo, ki pa je zelo dvomljiva. Najbrž tudi z zračno ladjo ne bodo dosegli tečaja, ker bodo polet ovirali tudi vetrovi in bogzna kaj še vse.

† **Dr. Weiskirchner.** Na Dunaju leži na mrtvaškem odru v schönbrunski dvorni kapeli bivši dunajski župan dr. Weiskirchner.

— **Zdravilo za špansko bolezen.** Na univerzitetni kliniki v Rostocku so s pomočjo X zraka ozdravili vse bolnike, ki so oboli za špansko boleznijo. Nemški zdravniki trdijo, da so z novo metodo zdravljenja odpravili vsako nevarnost, ki preti od španske bolezni.

— **Roparski napad na poštni avto v Liki.** Bliizu Gračaca je 8 razbojnikov napadlo poštni avto, v katerem se je vozilo 13 ljudi. Roparji so potnike popolnoma oropali ter odnesli krog 200.000 dinarjev. Nnega potnika, ki se je roparjem postavil v bran, so roparji ustrelili, nato pa zginili.

— **Kraljev sin odvetnik.** Tretji sin angleškega kralja, Henrik, je položil prisego kot odvetnik.

— **Tri smrtne obsodbe.** Vrhovno vojno sodišče v Madridu je obsodilo 3 katalonce na smrt radi poizkušene atentata na španskega kralja.

— **Mussolini in novi italijanski bankovci.** V Italiji bodo izdali nove bankovce po 1000 lir, kateri bodo nosili Mussolinijevo glavo.

— **Zelo starinska najdba.** V Kölnu grade »Stadion«. Pri izkopavanju zemlje so našli na stare zgodovinske zgradbe iz rimskih časov. Glavno poslopje je zelo obširno ter je baje služilo gosposki zbornici. Strokovnjaki so ugotovili, da so bile razkošne zgradbe zidane 100 do 120 let po Kristusu. Značilna je razna oprema, kakor parne in druge kopeli, kanalizacije, razne peči itd. — Čisto gotovo so te izkopnine neprecenljive važnosti in tudi vrednosti.

— **Strelna zanetila ogenj.** Pri Linzu na Zg. Avstrijskem je 3. t. m. razsajala huda nevihta. Treskaló je, da je bilo groza. Strelna je povzročila na dveh krajih ogenj. Pri tem je izgubilo tudi par ljudi življenje, eno ženo je ubila strelna, par otrok pa je zadušil dim. Mrtve so potegnili iz gorečih hiš. Ubogi ljudje so prišli ob streho in vse imetje. — Letos je pričelo zgodaj, kaj bo še v poletju?

Ljubljana.

— **Interesantna davčna statistika.** Nepovoljno sliko o ekonomskih razmerah v Ljubljani izkazuje davek na osebno dohodnino. Uradna komisija je za leto 1925 ocenila 2925 oseb s 25.000 D osebne dohodnine, 600 oseb s 50.000, 210 oseb s 100.000, 34 oseb s 125.000, 24 oseb s 150.000, 13 oseb s 175.000, 9 oseb z 200.000, 4 osebe z 225.000, 10 oseb z 250.000 in 23 oseb z več kot 250.000 Din letne osebne dohodnine. Če se upošteva, da šteje Ljubljana 65.000 prebivalcev, je torej le okrog 3000 oseb, ki imajo več kot 5000 Din čistih dohodkov. Večje revščine si ni mogoče misliti!

— **Policijska ura za časa ljubljanskega velesejma.** Gospod Veliki župan ljubljanske oblasti je z odlokom štev. 3815/3 od 29. aprila t. l. dovolil v času velesejma od 26. junija do 5. julija 1926 podaljšanje policijske ure v območju mestne občine ljubljanske, in sicer: 1. Za vse kavarne v Ljubljani do tretje ure, vendar z omejitvijo, da se po eni uri ne smejo več točiti alkoholne pijače. 2. Za vse gostilne in restavracije v Ljubljani do ene ure. 3. Za restavracije, točilnice, okrepčevalnice in kavarne na ograjenem prostoru velesejma do ene ure.

— **Požar v mestni elektrarni.** Dne 3. t. m. je nastal pozno zvečer ogenj na ostrejšjo mestne elektrarne, katerega so pa k sreči hitro pogasili. — Posebne škode ni in še ta je krita z zavarovalnino. Kako je ogenj nastal, še ni točno ugotovljeno, ugibajo se razne stvari. Mogoče je nastal res kje kratek stik ter se je vnel les. Zato naj si nihče ne domišlja, da je električna naprava popolnoma varna proti ognju, zlasti če je napeljava izpeljana po lesu in nezadostno zavarovana, kakor to zahtevajo novejši predpisi. Prav imajo oblasti, če zahtevajo red pri napeljavi električnega toka. Onim posestnikom pa, ki imajo električne napeljave izvršene na primitiven in nezavaran način, naj bo to v svarilo in opomin, da jih čimprej preurede. To velja zlasti za podeželske napeljave, katere so ponekod res skrajno nevarne in bi se kaj takega sploh ne smelo trpeti. Oblasti naj tam napravijo red v interesu javne varnosti. Kdor bi se temu protivil, naj se mu prepove in odvzame električni tok.

Maribor.

— **Cerkvenikov »Greh«** (Krstna predstava). V torek, dne 4. maja je mariborska drama v režiji g. ravnatelja Bratine uprizorila najnoveše Cerkvenikovo delo »Greh«. Avtor je bil osebno navzoč in je žel ponovno živahno priznanje. Scenerija daleč preko pričakovanja pogodeno izvršena. Tudi predstavitelji so se vsak v svoji ulogi izkazali kot prvovrstne moči. Glavno težo te skoro protinaravne tragedije je avtor naložil na ženo, ki ji v resničnem življenju najbrže ni para in jo je mogla mojstrsko izvesti le prvovrstna dramska moč, kakor je ga. Bukšekova. Težko, nevhvaležno

vlogo ljubimca te čudne žene bi težko kdo bolje pogodil, kakor jo je g. Grom. Vloga g. Železnika kot prvega moža in osebnega prijatelja drugega moža je kratka, a zato tem težja, za šibkega nosilca skoro pretežka tam, ko pride do skrajno burnih scen umirajočega. In vendar je ravno g. Železnik s svojo gibčnostjo srečno prenesel tudi najhujšo težo svoje vloge. Da ima g. Bratina višek sposobnosti za vodilne vloge, o tem govoriti še posebej bi bilo odveč. — O delu samega je po krstni predstavi težko izreči pravo sodbo. Dvoje pa se lahko reče: mnogo tudi psihološko težko zamotane vsebine, posamezni prizori so vsak zase lahko posnetek iz realnega življenja, toda gledalcu se zdi, kakor da se napram dejanju v celoti narava sama protivi. Najmanj pa je po strašni realistični mogoč zaključek, kakor ga podaja vseskozi mistični epilog. G. avtor preveč študira eksaltirane tipe in jih prebrezskrbno obraza v enotnost slike. —rc.

— **Zaščita brezstanovanjcev deložirana.** Krščansko soc. župan v Mariboru g. dr. Leskogar je za 1. majnik, ko je po »Slovincu« katoliški Maribor praznoval katoliško majnikovo proslavo, ukazal, da se iz mestnega lokala deložirata kreditna in stavbna zadruga »Mojmir« in posredovalnica za stanovanja ter zaščita brezstanovanjcev »Marstan«. Odredba g. župana se je izvršila dne 5. jutraj ob asistenci policije. Odprlo se je zaklenjeno pisarno in zneslo vse ven, akte in pohištvo. En del so postavili na trg, da so ljudje lahko občudovali socialno politiko katoliškega župana. Deložacija se je izvršila brez vsake pravilne odpovedi. Prizadeti zahtevajo od občine odškodnino.

Strokovni vestnik.

SPORED

binkoštna proslava NSSZ v Ptuj.

V soboto 22. maja ob 12.10 odhod delegatov, osrednjega vodstva in upravnega odbora iz Ljubljane. Tovariši delegati na progi Ljubljana - Maribor se pridružijo ljubljancem na svojih postajah. Prihod v Ptuj ob 16.42. Po prihodu ogled Ptuja in skupna večerja v Narodnem domu. Točno ob 8. uri zvečer seja upravnega odbora, kateri prisostvujejo tudi delegati posameznih podružnic. Po seji prijateljski večer.

Na binkoštno nedeljo jutraj odhod udeležencev iz Ljubljane ob 5.27. Tem se ravnotako na postajah pridružujejo drugi udeleženci. Gorenjci morajo že na predvečer v Ljubljano. Prihod v Ptuj ob 9.52. V Ptuj se zbirajo člani NSSZ in drugi pred magistratom ob pol 9. uri, odkoder odkorakajo z godbo na čelu na kolodvor, kjer počakajo prihoda vlaka.

Po prihodu vlaka se razvrsti pred kolodvorom sprevod po sledečem vrstnem redu: konjeniki, kolezarji, godba, prapori, osrednje vodstvo, upravni odbor, gosti, domačini. Sprevod gre pred magistrat, kjer je pozdrav došlih gostov in na to slovesno razvije prapora ptujske podružnice NSSZ. Po razvitiu prapora sprevod po istem vrstnem redu do Društvenega doma, kjer bo glavni zbor NSSZ.

Po glavnem zboru skupen obed istotam. Obedi so po 10 in 15 dinarjev. Po obedu kratek razgled mesta in na to ob 3. uri skupen odhod z godbo v Ljudski vrt, kjer se bo vršila velika ljudska veselica.

Drugi dan binkošti zgodaj jutraj ogled znamenitosti Ptuja in potem pešzlet k Sv. Urbanu.

Povratak v Ljubljano z vlaki ob 13.13, ki dospe v Ljubljano ob 18.06 ali pa ob 16.45 in dospe v Ljubljano ob 21.22.

Navodila udeležencem. Vsak udeleženec naj si pri podružničnem odboru ali pri tajništvu v Ljubljani, Narodni dom, pritičje, desno, preskrbi izkaznico za po-

lovično vožnjo. S to izkaznico si kupi na kolodvoru cel vozni listek, ki stane iz Ljubljane do Ptuja 55.50 dinarjev in ga potem v Ptuj ne odda, ker velja za povratek. V Ptuj si mora pustiti izkaznico žigosati od tamošnje podružnice, ki mu s tem potrdi udeležbo na zboru. Žigosalo se bo na zborovanju in veselici. Brez tega žiga je izkaznica za povratek neveljavna!

Vsi udeleženci naj vzamejo seboj kak prigrizek, ker ne bo v nedeljo časa za zajutrek. Šele ob 1. uri bo kosilo in bi bilo čakanje do obeda predolgo.

Vse večje skupine iz posameznih krajev, naj si določijo vodnika, ki oskrbi za vse udeležence karte in pazi tudi drugače na red na poti.

Vse podružnice in narodno-socialistične organizacije, ki imajo prapore, naj iste brezpogojno vzamejo s seboj.

Vsem podružnicam NSSZ in organizacijam NSS! Te dni so odposlane okrožnice in vabila prav vsem organizacijam. Prosimo, da se te okrožnice predložijo takoj odborovi seji, ki naj o njej razpravlja in razvije potem čimvečjo agitacijo za udeležbo v Ptuj. Za binkošti mora vse v Ptuj. Kdor le zmore strošek, naj ne ostane doma in naj porabi lepo priliko in binkoštno praznike za polet v Ptuj. Ne pozabite, da si je vredno ogledati Ptuj, ki je bogat na kulturno-historičnih znamenitostih. Vsi in vse agitirajte za zlet v Ptuj.

NARODNO STROKOVNA ZVEZA PROTI PREPOVEDI PRAZNOVANJA 1. MAJA.

Z ozirom na delno prepoved ministra za notranje zadeve o praznovanju 1. maja, je Izvrševalni odbor NSZ poslal na ministra sledečo protestno brzojavko: Ministru notranjih zadev Beograd — Narodno strokovna zveza se zaveda, da je delavstvo dovolj resno, da mirno proslavi svoj praznik. Zato je prepoved proslav neutemeljena in prosimo ukinitve iste. — Izvrševalni odbor.

Občni zbor podružnice Narodno socialne strokovne zveze v Št. Pavlu se bo vršil v nedeljo, 9. maja, ob 9. uri dopoldne v tovarniški jedilnici.

Pogovor o tem in onem.

Moritev otrok na Kitajskem.

Kitajci imajo preko svoje izvanredne politične in verske strpljivosti in kljub svoji visoki stari kulturi še vedno nekatere navade, s katerimi bi se mi Evropejci težko sprijaznili in katere težko razumemo pri tako razvitem narodu, kot je kitajski. Sem spada silno kruto postopanje z obsojenci in surovi način izvršitve smrtnih obsodb. Zanimivo pa je, da Kitajci tudi z lastnimi otroki ne postopajo nič milejše, posebno z otroki ženskega spola. Hčerke se smatrajo na Kitajskem še vedno za manjvredne člane rodbine in po tem se z njimi tudi ravna.

Tudi Evropejcem je že precej znana navada, da Kitajci prodajajo svoje otroke. Sinovi se redko prodajajo, ker sinovi lahko zaslužijo in kar je glavno, sinovi morajo prinašati svojim prednikom gotove žrtve, kar je za Kitajca več, kakor za kristjana vera v večno življenje in nebesa. Po mnenju Kitajcev se z žrtvami vzdržuje stik umrlih s svetom; na nebesa pa Kitajec nič ne da.

Če nima oče dovolj riža in pride kupec, mu proda svojo nedoročeno hčerko. Nič ne vpraša, v kako svrhu da jo bo kupec porabil in kam odpeljal. Ne bo je več videl. Toda tudi, če oče svojo hčerko poroči, se ne briga več zanjo, ker ve, da mož ne bo pustil, da bi pomagala svoji rodbini. Dekletca se prodajajo od 5 let naprej, cena pa se ravna po njihovi krasoti itd. od 15 do 50 dolarjev. V časih lakote je mogoče kupiti lepo 12-letno dekle za 2—5 dolarjev.

Huše pa kot prodajanje deklet je morjenje novorojenčkov. To se dejansko dogaja, kar potrjujejo Evropejci, ki so dolgo živeli na Kitajskem in kar priznavajo Kitajci sami. Mogoče je vzrok lakota, ki se na Kitajskem pojavlja skoro vsako leto, dasiravno ne vedno v istem kraju. Toda novorojenčke morijo tudi v čisto normalnih razmerah, ko ni nobene lakote. Najbrže je ta strašna navada nastala že v starih časih radi preobilenosti in siromašnosti podeželskega prebivalstva. Zanimivo je, da je ta razvada najbolj razširjena prav v najnaprednejših pokrajinah.

Zakon takih umorov ne kaznuje, ker sme oče — in če njega ni, mati — napraviti s svojimi otroci, kar mu ljubo. Samo odraslega sina ne sme ubiti, dokler se ni pregrešil proti svojim sinovskim dolžnostim, kar je pa tudi precej širok pojem. Žrtve te grde navade so navadno dekletca in to celo v poznejši starosti, ne samo takoj po rojstvu.

Triki trgovcev z belimi sužnji.

Znano je, da so trgovci z belimi sužnji izvanredno oprežni in zvit, da jim je mogoče spehčati svoje žrtve. Nemški listi prinašajo interesantne podatke o trikih teh ljudi, med njimi tudi naslednje: Gospodična Lili je hotela v inozemstvo. Bila je francosko-angleška korespondentka in upala, da dobi nameščenje. Dala je oglas v inozemske časopise in dobila odgovor od svetovne tvrdke Engelbert Fils et Co., Amsterdam. Ponudili so ji 135 forintov mesečne začetne plače. Mesto je bilo nastopiti do gotovega datuma, a pred nastopom naj bi se javila v stanovanju g. ravnatelja Gervisa, kateri li bo k vlakom poslal damo svojega personala. Odpravljajoč se na pot, je gospodična Lili izgubila pismo in addresso svojega bodočega šefa, zato je odpotovala dan prej, da eventuelno ne zakasni. V Amsterdamu se je zgledala v pisarni Engelbert Fils et Co. in zvedela, da je bila kruto prevarjena. Amsterdamska policija je dognala, da

so še neodkriti trgovci z belim blagom dali napraviti pisma z glavo te poznane svetovne firme, da so tako zvaljali mlada dekleta. Gospodična Lili se je vsa splašena zatekla v krščanski hospital, kjer se je zanj posebnost zavzela neka simpatična Dunajčanka v črni, žalni obleki. Lili je bila srečna, da je našla varno zavetišče, posebno, ker ji je njena nova znanka obljubila, da ji najde mesto. Rojaki so ji svetovali, naj se vrne v Nemčijo, a ona o tem ni hotela slišati. Ko je hotela brzojaviti domu, ji je prijateljica odsvetovala, češ, da jo išče policija in da bi jo že aretirali, da jo ni ona ščitila. Medtem pa je Dunajčanka brzojavila na Lili dom po 50 forintov in ji sama spravila. Lili ni našla službe in prijateljica jo je vedno strašila s policijo. Končno je sklenila Lili, da odide domu in prijateljica jo je hotela spremiti preko meje zaradi velikih nevarnosti. Istočasno pa je telegrafirala Dunajčanka zopet po denar. Domačim se je zdela stvar sumljiva in so prijavili zadevo policiji, ki je stopila takoj v stike s holandsko policijo. Končno je policija spoznala v krščanski prijateljici zaveznico trgovcev z belimi sužnji, ki je hotela Lili spremiti ne preko meje — ampak v roke svojih tovarišev.

Francoski dovtipi.

Nekoč so dejali generalu Masseni, ko je stal s komaj 2000 vojakov proti 30.000 Rusom: »Sovražnik je blizu!« — Massena je odgovoril: »Recite raje, da smo mu mi blizu.«

Marsikdo se bo morda še spominjal na one »intimne« kose pohištva, ki so se jih ljudje v srednjem veku posluževali mesto stranišč. Ko je nekoč neka dama kupovala tako omaro, je trgovec hvalil komad, kot pač vsak trgovec hvali svoje blago. H koncu je dejal: Poglejte, gospa, kako dobro ključavnico in kako krasno izdelan ključ da ima. — No, kar se pa tega tiče — je odgovorila dovtipna gospa — mi pa do tega res ni mnogo. Se prav nič ne bojim, da bi mi kdo ukradel, kar bom vanj shranila.

Novopečeni bogataš si je kupil grad, na čegar terasi se je nahajala tudi solnčna ura. Gospod Bogatašič kar ni vedel, kako bi se šopiril s svojim novim bogastvom. Naenkrat pokliče slugo in ga pošlje gledat, koliko da kaže solnčna ura. — Toda gospod, saj je vendar noč! je pripomnil služabnik. — Nič ne de, pa si posveti s svečo!

Nekoč na veliki petek je odhajal znani francoski autor Piron od obeda, pri katerem je pogledal nekoliko preveč globoko v kozarec. Srečal je prijatelja, ki ga je pokaral: Ampak prijatelj, na tak dan, kot je danes! — Piron pa je odgovoril z nekoliko negotovim glasom: Kaj češ, prijateljček! Na dan, na katerega je padel sam Bog, ni čudno, če se človek maje.

Vojvodo Roquaura je usoda obdarila z zelo grdo zunanostjo. Nekoč je srečal še gršega meščana, ki je prišel v kraljev grad prosit za neko milost. Vojvoda ga je sam predstavil kralju in ga toplo priporočil, češ da mu dolguje veliko zahvalnost. Na kraljevo vprašanje, zakaj, je vojvoda odgovoril: »Oh, sire, če bi ne bilo na svetu tele opice, bi bil jaz najgrši človek v vašem kraljestvu.«

Sinček: »Očka, kaj je to »poljska postelja?«
Oče: »To je postelja, ki sestoji iz samih desk.«
Sinček: »Oh, ta mora biti pa trda!«
Oče: »Kaj še! Saj so deske iz mehkega lesa.«

Nekemu vojvodi so prišli sporočiti, da sta se obe dvorni dami spri in medsebojno ozmerjali. — Ali sta si očitali, da sta grdi? je vprašal vojvoda. — Ne, tega pa ne! — No, potem jih pa prav gotovo spravim.

Znani abbé Prevot je bil imenovan princu de Conti za izpovednika. — Gospod abbé, mu je dejal princ, vi hočete biti moj izpovednik, toda jaz ne hodim k maši! — Jaz tudi ne, gospod! se je glasil odgovor.

Kdor plačuje svoje dolgove, obogati — pravi francoski pregovor. Nekdo pa je dejal, da je to slaba šala, katero so spravili v svet upniki.

Ključavničar, ki je napravil ograjo za stopnice na prižnico, je okrasil spodnji konec z volčjimi in levjimi glavami. Vprašali so ga, zakaj da je to storil in on je dejal: Zato, da ne bi hodili na prižnico pridigati osli.

Pripoveduje se, da je Napoleon I., ko se je hotel oženiti z hčerko avstrijskega cesarja, še nekaj časa omahoval med svojo prvo ženo Josefino in hrepenenjem po potomstvu. Poklical je k sebi slavnega zdravnika in ga vprašal, do katere starosti se more človek v zakonu nadejati na potomstvo. — To je odvisno — je odgovoril zdravnik — od telesne konstitucije in temperamenta vsakega posameznika, pa tudi od tega, kako je dotičnik v mladosti gospodaril s svojimi močmi. — Že razumem, pravi cesar, toda kakšna je po vašem povprečna starost, pri kateri je še mogoče računati na nasledstvo? Na primer, ali bo imel šestdesetletni mož, ki se poroči z mlado ženo, še otroke? — Včasih. — In sedemdesetletni? — Vedno, sire!

ZAHTEVAJTE POVŠOD „NOVO PRAVDO“!

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod.
ARGUS ima v vseh krajih zanesljive zastopnike.
ARGUS obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privat. oseb.
ARGUS-ove informacije so vedno točne, izšepne in hitre.
ARGUS se nahaja v Vuku Karadžića ulici 11 Beograd.
ARGUS-ov telefon je 0-25, njegov brzojavni naslov Argus.

UNDERWOOD

pisalni stroj je dosegel svetovni sloves,
nad 2.000.000 strojev v prometu.

Zastopstvo: LUD. BARAGA, Ljubljana

Šelenburgova ul. 6/I.
TELEFON štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

William ni po nobenem svojih ljudi poizvedel, kdo upravlja sedaj Ellenino premoženje. Saj jo smatra mrtvim, kot edini še preostali sorodnik bo itak on dedič njenega premoženja. Vendar pa ni nikdar napravil najmanjšega poskusa, da bi se zopet javno pojavil med ljudmi, četudi je bila njegova nedolžnost glede umora Jane Beatmoor s priznanjem barona Hardyja javno razglašena.

Po opisanem dvoboju, ki je bil vsled nenadnega pojava Beatrice, njenega očeta in Konstance prekinjen, je pač že poteklo teden dni. Mož s krinko sedi, kot je to sedaj radi brezdelja pogosto običaval, zatopljen v svoje misli v svoji kabini na podmornici, kar nekdo potrka na vrata.

»Zakaj me motiš?« nahluli mož s krinko Billa, ki je ravno kar ponižno vstopil v kabino.

»Ukazali ste, da naj pridno poizvedujemo, če se niso morda tudi tukaj v okolici odigrali dogodki, ki zahtevajo, da poseže milostivi gospod vmes.«

Mož s krinko se dvigne.

»No — to je seveda kaj drugega. Povej, Bill, kaj si zvedel?«

»Zaenkrat še nič, razven nebroj govoric in domnev. Vsekakor pa imam vtis, da se tudi tu v oddaljeni Škotski dogajajo podobne stvari kot v Londonu.«

»Tako — tako — pripoveduj dalje!«

»Kar sem zvedel, je le govoričenje služinčadi,« nadaljuje Bill pomenljivo. »Toda kot pri vsaki stvari, je tudi na teh govoricah, četudi jih smatram zelo pretiranim, vendarle nekaj resnice.«

»Dalje — dalje!« ga prekine mož s krinko.

»Lord Hudson je — — —«

»Stoj, Bill, nobenih dolgih pripovedovanj! Da mi je Škotska znana, itak veš. In tu v okolici poznam razmere skoro vseh plemenitašev. Lord Hudson je zelo premožen, ima edino hčer, ki je prava krasotica, kaj je z njo?«

»Vaša milost, kar sem doslej zvedel, morem določno le reči, da je Beatrice Hudson zaročena z lordom Westonom, ki je istotako zelo bogat plemič.«

»Tudi tega poznam,« odvrne mož s krinko kratko.

»Mlada dvojica je bila zelo zaljubljena, so mi pravili uslužbeni. Piljem namreč z njimi v restavraciji, katera ...«

»Ne pripoveduj mi na dolgo in široko, povej mi bolj natančno o mladih poročencih!« ga prekine tajinstveni mož.

Bill se popraska za ušesi.

»Da, Vaša milost, toda kaj natančnejšega, kar sem vam ravno kar povedal, ne ve nihče o mladi dvojici. Zaročena še ni razdrla, toda vsi šepetajo, da se poročenca kaj kmalu za vedno ločita. Le iz ozirov na škandal, ki bi ga ločitev povzročila v družbi, se zaročena doslej še ni javno razdrla.«

»Dobro, Bill, in kaj je vzrok za to ločitev?«

»Vaša milost, glede tega so mnenja zelo različna. — Ženski posli, od katerih sem z dvema govoril, so naravno na strani mlade dame, ki je vrh tega menda težko obolela. Ti trdijo, da muči lord Weston s svojo brezmejno ljubosumnostjo lepo nevesto na način, da se jo mora pomilovati!«

»Kaj tacega ne dela lord Weston,« vzklikne mož s krinko, »ga predobro poznam!«

Bill osupne. Ali je njegov strašni gospodar res vseveden ter da pozna celo značaje škotskih plemičev v tej oddaljeni pokrajini? Toda kaj kmalu ga prekine mož s krinko v njegovem razmišljanju.

»Glede preloma zaročnice krožijo tudi še druge govorice — kaj?«

Bill prikima.

»Da, gospod, nekaj služabnikov trdi, da je mlada dama postala nezvesta lordu. — Skrivaj ga je na sramoten način varala s tem, da je imela ljubavno razmerje z njegovim najboljšim prijateljem.«

Tajinstvenemu možu zažare oči.

»Odkod vedo ljudje to?«

»Bogda so prisluskovali!«

»Ah — tako, vso zadevo bom natančneje preiskal. In ti Bill me boš spremljal, slutim, da je — — —«

Mož s krinko ne konča stavka, toda v njegovem glasu leži grozna pretnja.

»Ali morda še več veš, Bill?«

»Med lordom Westonom in zapeljivcem njegove neveste se je menda vršil dvoboj. Nasprotnika pa sta ostala v dvoboju neranjena — kot se govori — sta lord Hudson in njegova hčerka z nenadnim pojavom na bojišču preprečila, da ni imel dvoboj usodepolnih posledic.«

»Tako, no in kdo je pa vendar tisti domnevni zapeljivec?«

»Poročnik Colwell iz Dundeeja, ki je bil prav pogosto gost v graščini lorda Hudsona.«

»Že vidim,« reče prijazno tajinstveni mož Billa, »da si zopet neutrudno poizvedoval. No, sedaj pa v tem smislu tudi pridno nadaljuj, kajti

ni izključeno, da je lepa Beatrice Hudson ena tistih pustolovk, katere iztrebiti je cilj mojega življenja.«

Te besede done tako mrzlo — tako samoposobi umevno, da obide Billa skoro groza.

»Še nekaj moram zvedeti,« pristavi Bill, »kar bo v celih zadevah velikega pomena. Nakit, ki je že davno last rodbine, je menda povzročil, da se je odkrila domnevna nezvestoba!«

»Zadeva se mi zdi dokaj zamotana, in ravno to me vzpodbuja, da ta zagoneten slučaj natančno preiščem in, če potrebno, tudi izrečem svojo razsodbo. Zato, Bill, ti znova ukazujem, da kolikor mogoče podrobno in natančno vso zadevo doženeš, pa tudi jaz bom takoj začel vso zadevo preiskovati!«

Ne čakajoč odgovora vstane mož s krinko, da dá znamenje, da se ima podmornica dvigniti na vodno gladino.

Zmračilo se je že, ko gresta zagonetni mož in Bill ob bregu reke. Ko prideta do točke, odkoder se vidi Ellenin grad, dá tajinstveni mož Billa znak, da naj se odstrani. Ko Bill odide, gre zagonetni mož počasnih korakov ob reki navzdol, dokler ne pride do zidu, ki obdaja vrt Elleninega gradu. Bila je zelo temna noč — tako temna, da grozni maščevalec ne more videti ute, v kateri je nekoč objemal in stiskal na srce svojo Ellen. Globok vzdih se mu izvije iz prsi, ko se zmisli na srečne čase. Sedaj so zanj itak za vedno minuli, saj ne ve, da je njegova lepa sestrična še vedno živa. Z mračnim pogledom motri grad. Vendar se ne more spomniti, da bi bila soba, katero vidi sedaj razsvetljeno, kedaj obljudena. Soba leži proti reki v zgornjem nadstropju, ondi, kjer so bile sobe za znanke, ki so prišli na obisk. Toda obisk sedaj v gradu, kdo naj bi prišel v obisk? Zagonetni mož se tiho in hitro nasmehne. Čemu neki mu gre to po glavi? Saj je vendar prav lahko mogoče, da je tudi te prostore tuptam pregledal upravitelj. Morda je tamkaj izvršiti kako popravilo ali kaj sličnega.

Oh, če bi bil William vedel, da sedi za tistim oknom v z blazinami obleženem naslonjaču duševno in telesno onemoglo bitje, katero on tako vroče ljubi, o katerem pa je uverjen, da je mrtvo — umrlo. Dvoje src, ki se tako brezmejno ljubita, je tako blizu, in vendar ne ve eden za drugega. Dalje prih.

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan, Ljubljana.

Urednik: Franjo Rupnik, Ljubljana.

Za »Zvezno tiskarno in knjigarno«

Alojzij Höfler v Ljubljani.

Oglašujte
v „NOVI PRAVDI“!

KARO-
ČEVLJI

garantirano priznana
najboljša kvaliteta

MARIBOR
KOROŠKA c. 19.

ZVEZNA KNJIGARNA
LJUBLJANA
MARIJIN TRG ŠT. 8.

ZAHTEVAJTE CENIK!

Lastna založba — „SPLOŠNA KNJIŽNICA“ štev. 1—61
znanstvena zbirka štev. I.—X.

Največja izbira slovenskih, francoskih, nemških, ruskih,
angleških in drugih knjig.

Dobavlja vse revije, časopise in modue liste.

Šolske knjige in šolske potrebščine.

Muzikalije — Papir — Pisarniške potrebščine.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavica
Din 50.000.000.—
Rezervni zaklad ca.:
Din 10.000.000.—

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice	Kranj	Ptuj
Celje	Logatec	Sarajevo
Črnomelj	Maribor	Split
Gorica	Metković	Trst
	Novi Sad	

Brzjavni naslov:
BANKA LJUBLJANA

Telefon štev.: 26,
413, 502, 503 in 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.